

Jos KESSELS, *Spelen met ideeën*. De kunst van het filosofisch gesprek. Amsterdam, Boom, 2012, 24 × 17, 175 p., € 29,50.

Jos Kessels is bij wie lesgeeft op niet-academisch niveau zeker geen onbekende. Zijn *Geluk en wijsheid voor beginners* bijvoorbeeld (overigens vernieuwd heruitgegeven in 2012) is een ideale inleiding om leerlingen in het hoger secundair onderwijs kritisch te leren nadenken over de belangrijke vragen van het leven.

Met *Spelen met ideeën* ligt de lat duidelijk hoger. In dit werk gaat het er om de lezer (en als het enigszins kan groepen van lezers) een methode aan te bieden om "systematisch en in dialoog tot de kern van een vraagstuk te komen, een visie te ontwikkelen en deze op een beeldende manier onder woorden te brengen". Zo staat het geschreven op de achterflap van dit boek en het moet gezegd: de vlag dekt hier wel degelijk de lading.

De opdracht en meteen ook uitdaging waarvoor Kessels zich gesteld ziet, is niet nieuw. Organisaties her en der betalen zich blauw aan nascholingen allerhande om binnen het eigen bedrijf te realiseren wat Kessels hier als doel vooropstelt en aangezien de filosofie elke dag wat modieuzer lijkt te worden, is ook de ideeënleer van Plato (samen met het socratische gesprek), waarop Kessels zich baseert, relevant genoeg om hedendaagse kwesties van visieontwikkeling aan te pakken. De inleiding (p. 9) is hierin helder: "Uitgangspunt van het boek is dat je in allerlei kwesties filosofie moet bedrijven op de manier zoals deze grondleggers [Socrates en Plato] van de westerse filosofie het deden: door gesprekken te voeren en ideeën te ontwikkelen, door denkbelden te formuleren en die te onderzoeken op geldigheid en vruchtbaarheid. Dat geldt niet alleen voor persoonlijke kwesties, maar ook voor zakelijke aangelegenheden". Het rijtje van zakelijke aangelegenheden dat daarop volgt komt erop neer dat iedereen zich door deze methode kan aangesproken voelen.

Niets beter om een methode verkocht te krijgen dan haar te koppelen aan een beeld. Bij Kessels is dat het kralenspel, dat hij van Hesse overneemt (*Das Glasperlenspiel*, 1943). Bij Hesse is het kralenspel een spel met alle waarden en inhouden van onze cultuur waarbij de speler van het kralenspel, zoals een organist, de hele geestelijke kosmos aftast (Hesse geciteerd door Kessels, p. 14). Kessels koppelt deze idee van het kralenspel aan de tetractys van Pythagoras, waarin hij op zijn beurt

een afbeelding herkent van Plato's grotallegorie. Op het eerste gezicht kan het allemaal wat ver gezocht zijn, maar Kessels weet op een vrij originele wijze duidelijk te maken dat deze koppeling eigenlijk logisch is. In zijn methodiek gaat hij uit van vier verschillende niveaus (pp. 15-16): de feiten (de externe wereld), de persoon (de interne wereld), de polen (de dialectiek van betekenissen) en de visie (de ideale vorm). De feiten splitst hij verder op in de situatie, het hittepunt, de ontwikkeling en de vraag; de persoon wordt onderverdeeld in buik, hart en hoofd; de polen zijn groot en klein; de visie wordt dan de Idee. Het hele boek wordt opgebouwd rond deze begrippen. Na een eerste begrippenverheldering (wat is een idee, hoe verhouden analyse en verbeelding zich tegenover elkaar, waarom is het kralenspel een *spel*) bouwt Kessels zijn kralenspeltheorie systematisch op.

Bij deze is meteen ook duidelijk dat *Spelen met ideeën* gedeeltelijk een werkboek is. Het boek is bijzonder didactisch opgevat met telkens voorbeelden van het kralenspel, uitnodigingen om het materiaal in de praktijk om te zetten (met suggesties allerhande) en een lang hoofdstuk over *Ideeën in de praktijk*. Helemaal op het einde wordt trouwens verwezen naar de eigen website *Eidoskoop* en de opleidingen die de organisatie voorziet. Op zo'n moment bekruipt je als lezer een beetje het gevoel dat Kessels een markt probeert aan te boren waarbij de filosofie een mooie bron van inkomsten is. Uiteraard betekent dit niet dat Kessels' methode daarom minder waardevol zou zijn. Het enige bezwaar dat eventueel zou kunnen worden aangetekend, is dat de methode op zich niet per se zelf filosofisch is, maar wel met een filosofisch jargon gelardeerd is.

Bij het boek hoort ook een gratis e-bookversie. De manier van registreren en downloaden spreekt voor zich.

Daniël VANDE VEIRE